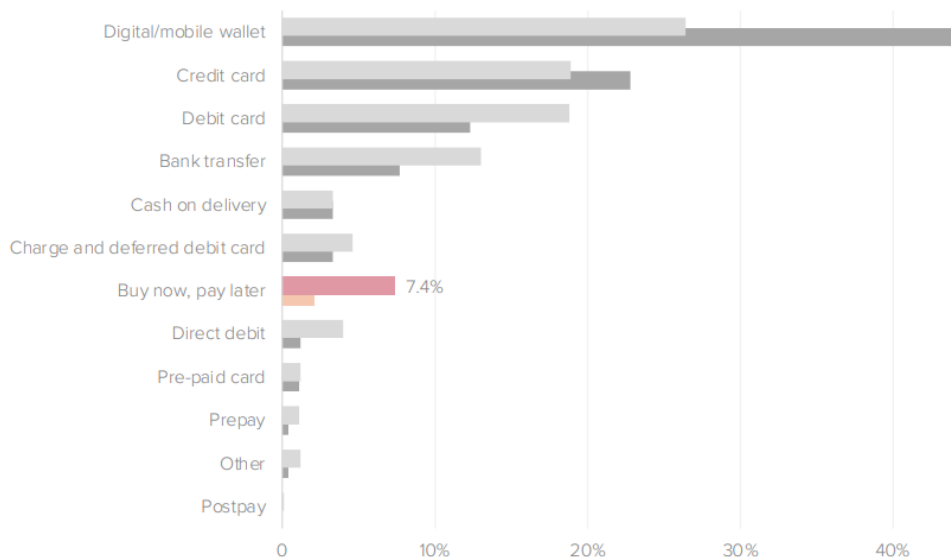

Stanowisko ZPP w sprawie rewizji Dyrektywy o Kredycie Konsumentckim

Komisja Europejska przedstawiła w czerwcu 2021 roku projekt nowej Dyrektywy regulującej kredyty konsumenckie.¹ Propozycja ma zastąpić istniejącą Dyrektywę o Kredycie Konsumentckim z 2008 roku.² W uzasadnieniu projektu czytamy, że obecnie obowiązujący akt prawny nie spełnił całkowicie założonych celów, w związku z czym konieczne jest dokonanie rewizji. Jej celem jest wprowadzenie przepisów stanowiących czytelniejsze niż dotychczasowe ram prawnych dla działalności firm z branży finansowej oraz dostosowanie regulacji do postępującej transformacji cyfrowej. Dynamicznie rozwijające się możliwości płatności elektronicznych, a także postępujące w ślad za nimi uwarunkowania społeczno-ekonomiczne, powodują zmianę dotychczasowych nawyków konsumentów na rzecz użycia narzędzi, które nie zostały jeszcze uregulowane prawnie.

Zmiana zachowań konsumentów wymusza odpowiednią adaptację technologiczną podmiotów branży finansowej. Jest to związane z postępującą digitalizacją handlu, metod płatności i usług finansowych. Powszechne stało się zapewnianie informacji o wykorzystywanych produktach w formie elektronicznej czy wykorzystanie mechanizmów oceny zdolności kredytowej opartych na zautomatyzowanych systemach podejmowania decyzji. Powyższe innowacje zrewolucjonizowały handel prowadzony w internecie i zwiększyły dostęp konsumentów do instrumentów finansowych.

Share of e-commerce sales by payment method
In percentage in the European and global market

SOURCE: Worldpay from FIS
This DataPoint presentation was researched and produced by POLITICO data analysts in accordance with the highest journalistic standards.

Związek Przedsiębiorców i Pracodawców (ZPP) dostrzega konieczność rewizji przepisów Dyrektywy o Kredycie Konsumentckim. Jednak uważamy, że powinna ona tworzyć ramy prawne, które będą stymulować rozwój podlegającego dużym przeobrażeniom sektora technologii finansowych a nie

¹ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/new_proposal_ccd_en_3.pdf

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/ALL/?uri=CELEX%3A32008L0048>

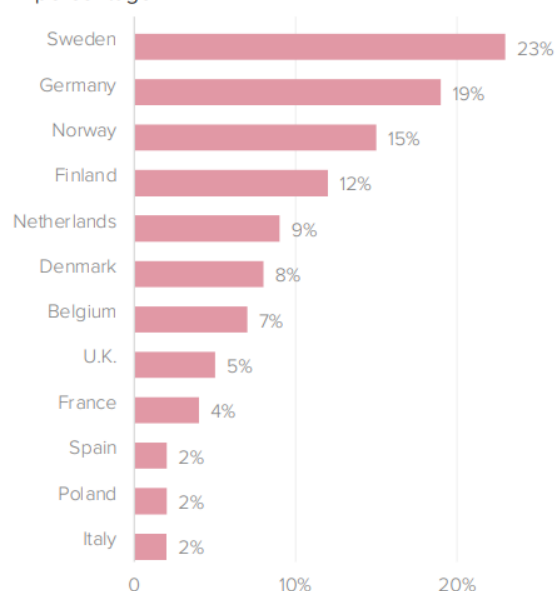
tworzyć nadmierne bariery dla innowacji europejskich przedsiębiorstw. Regulacja powinna dążyć do wzmocnienia ochrony konsumentów oraz wzrostu dobrobytu konsumentów w środowisku cyfrowym poprzez dostęp do nowoczesnych i bezpiecznych narzędzi cyfrowych. W naszej analizie tekstu propozycji zidentyfikowaliśmy kilka rozwiązań w projekcie, które w naszej ocenie mogą być szkodliwe dla rozwoju FinTechów w Europie a także negatywnie wpłynąć na jakość dostępnych narzędzi cyfrowych i satysfakcję z ich użycia przez konsumentów. W poniższym stanowisku przedstawiamy nasze wątpliwości związane z propozycją rewizji.

Buy-Now-Pay-Later

Rozwój FinTechów w Europie jest bardzo dynamiczny. W Polsce jest już ponad 300 takich firm a zdecydowana większość z nich to młode przedsiębiorstwa nie starsze niż 4 - 5 lat.³ Brak regulacji nadmiernie ograniczających zastosowanie nowoczesnych metod cyfrowych ma ogromne znaczenie dla ekspansji produktów firm z branży technologii finansowych. Obecnie najszybciej rozwijającą się funkcjonalnością w handlu internetowym jest możliwość zakupu z odroczonym terminem płatności ('buy-now-pay-later'). Oznacza to, że konsument może dokonać zakupu przez internet a zapłaty dokonać później bez ponoszenia dodatkowej opłaty lub ponieść bardzo niską opłatę. Oferta ta została zapoczątkowana w Szwecji a z czasem stała się popularna w krajach skandynawskich. Obecnie coraz szybciej zdobywa ona popularność w Europie w miarę rozwoju sektora e-commerce. Przedstawione dane wskazują na udział BNPL w stosunku do całkowitego sektora płatności w handlu elektronicznym na poziomie 7.4 procenta rynku europejskiego, ponad dwudziestoprocentowy udział na rynku szwedzkim oraz tylko cztery procenty niższy udział na rynku niemieckim. Pokazuje to jak popularnym instrumentem płatniczym jest BNPL dla europejskich konsumentów.

Dostęp do bezpiecznych usług finansowych jest korzystny dla konsumentów i pozwala im realizować swoje potrzeby życiowe. Nisko oprocentowane (lub nieoprocentowane) pożyczki internetowe są co do zasady instrumentami finansowymi o niskiej wysokości. Nie stanowią więc one odpowiednika dla zaciąganych na wysokie kwoty kredytów bankowych na potrzeby zakupu domu czy samochodu. Z tego względu BNPL posiada niskie ryzyko dla zwiększania zjawiska niewypłacalności konsumenckiej. Operatorzy BNPL oferują wiele rozwiązań, które mają na celu dopasować produkt do potrzeb klienta. Jednak możliwość tworzenia oferty dopasowanej do klientów może zostać ograniczona w skutek nieproporcjonalnych obciążeń prawnych wobec operatorów, które mogą doprowadzić do stworzenia instrumentów nieintuicyjnych i niezrozumiałych dla konsumentów.

BNPL share of total e-commerce payments by country
In percentage

³ <https://www.ican.pl/b/jak-wyglada-polski-fintech-rzut-oka-na-branze/PMQpOzRdk>

Ocena wiarygodności kredytowej

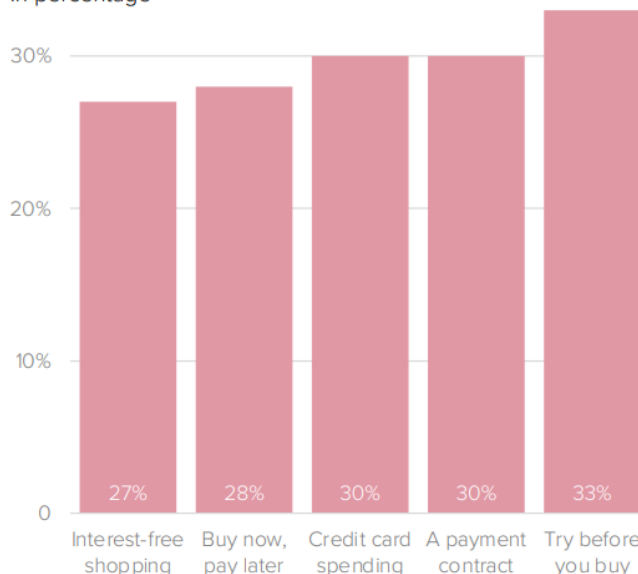
Wymogi regulujące ocenę wiarygodności kredytowej wprowadzone w projekcie Dyrektywy powinny być dopasowane odpowiednio do rodzaju zawieranego zobowiązania finansowego. Różnicowana długość i koszt kredytu powinny warunkować konieczność adekwatnej oceny ryzyka kredytowego w stosunku do rzeczywistego zagrożenia niewypłacalnością. Czynniki społeczno-ekonomiczne powinny wpływać na rozróżnienie pomiędzy BNPL jako elastycznej opcji płatniczej, charakterem pożyczek o wysokim oprocentowaniu lub poziomie opłat dodatkowych czy produktami o wyższej kwocie zobowiązania. Co więcej, firmy e-commerce posiadają własne, wiarygodne systemy oceny ryzyka zadłużenia oparte o historię zakupów dokonywanych online czy bazę oszustw kredytowych. Dzięki temu BNPL jest usługą o niskim ryzyku co powinno mieć swoje odzwierciedlenie w propozycji Dyrektywy. Dodatkowo, jest to usługa charakteryzująca się natychmiastową realizacją, dlatego tradycyjna metoda oceny wiarygodności kredytowej oparta na weryfikacji dokumentów, np. zaświadczeń o dochodach, jest nieadekwatna do potrzeb e-commerce oraz bardziej kosztowna niż ocena oparta o systemy zautomatyzowane. Konsumenci mogą być niechętni do udostępniania online swoich dokumentów lub może się to dla nich okazać zbyt obciążające. W efekcie, byłoby to ze stratą dla firm FinTech oraz wykluczyło część konsumentów z dostępu do narzędzi kredytowych.

Pożyczki o niskiej wartości

Obecnie obowiązujący akt reguluje zobowiązania kredytowe w przedziale od 200 EUR do 75 000 EUR. Proponowana Dyrektywa rozszerza zakres obowiązywania przepisów na wszystkie kredyty o wartości równej lub niższej od 100 000 EUR. Oznacza to, że dokonywanie drobnych zakupów z użyciem usługi BNPL będzie wiązało się koniecznością zastosowania przepisów Dyrektywy.

Wielu użytkowników BNPL nie postrzega tej metody finansowania jako zaciąganej pożyczki. Wpływa na to elastyczność tego narzędzia, które może być dopasowywane do potrzeb konkretnej oferty. Może ono przybrać formę spłaty opóźnionej o wyznaczony okres czasu (np. 30 lub 60 dni) czy rozłożonej na dogodnie dla konsumenta raty. Inną opcją jest zakup 'na próbę', bez konieczności dokonywania natychmiastowej zapłaty, która jest komplementarna z coraz powszechniejszą polityką darmowych zwrotów sklepów internetowych. Powyższe wpływa na fakt, że dla konsumenta trudno jest dokonać skojarzenia pomiędzy klasycznym kredytem konsumenckim a BNPL. Także prawnie nie jest całkowicie jasne w jaki sposób należy kwalifikować poszczególne rodzaje BNPL. W zależności od spełnianej usługi może ono przybierać formę różnych znanych prawu zobowiązań kontaktowych.

Share of European consumers not viewing the following as debt
In percentage

Obowiązek informacyjny przed zawarciem umowy

Kolejnym czynnikiem mogącym wpływać negatywnie na rozwój innowacyjnych produktów finansowych może być nadmierny obowiązek informacyjny przed zawarciem umowy zapisany w projekcie Dyrektywy. Obecnie produkty FinTechów cieszą się coraz większą popularnością właśnie z uwagi na proste i przejrzyste reguły ich nabywania. Jest to zasadnicza różnica w stosunku do produktów bankowości tradycyjnej, które obłożone są restrykcyjnymi obowiązkami informacyjnymi o wpływie na wysokość posiadanego zobowiązania. W przypadku BNPL kwoty zobowiązań są na tyle niskie oraz w swej naturze krótkoterminowe, że tak szczegółowe zasady nie znajdują uzasadnienie dla konieczności szczegółowego zapoznawania się z nimi.

Ponadto, spora część użytkowników dokonuje dzisiaj zakupów przez urządzenia mobilne. W związku z tym BNPL też jest najczęściej wykorzystywane przy zakupie przez telefony komórkowe czy tablety. Wprowadzenie szerokiego obowiązku informacyjnego przez operatorów spowoduje nieczytelność proponowanej oferty. To może w efekcie doprowadzić do rezygnacji z usługi ze szkodą dla konsumenta lub wyrażenia zgody bez zapoznawania się ze szczegółowymi warunkami umowy. To może prowadzić do niebezpiecznej sytuacji jaką jest tak zwany 'consent-fatigue'. Jest to zjawisko, które polega na przedstawieniu użytkownikowi obszernych ilości informacji do zapoznania się i akceptacji przed rozpoczęciem korzystania z produktu lub usługi. Duża ilość prezentowanych informacji powoduje poczucie przytłoczenia nadmiarem treści po stronie konsumenta, które chce jak najefektywniej skorzystać z narzędzia bez czasochłonnego zapoznawania się z obszernymi treściami informacyjnymi. Taki efekt psychologiczny prowadzi do zagrożenia dla uwagi konsumenta, który akceptując zasady bez zapoznania się z nimi może paść ofiarą oszustwa i zaakceptować warunki dla niego niekorzystne. Jest to zjawisko negatywne, które jest wynikiem nieproporcjonalnego obowiązku informacyjnego po stronie operatora. Biorąc pod uwagę powyższe stoimy na stanowisku, że zwiększony obowiązek informacyjny nie będzie miał skutku korzystnego dla konsumentów jeśli nie zostanie zapewniony efektywny sposób prezentowania i priorytetyzowania informacji.

Podsumowując, dostrzegamy konieczność rewizji przepisów o kredytach konsumenckich i dostosowania ich do nowych potrzeb związanych z transformacją cyfrową. Zauważamy jednak, że pewne zapisy nowej Dyrektywy mogą zatrzymać dynamiczny rozwój firm z branży FinTech w Europie oraz być niekorzystne dla konsumentów. Biorąc pod uwagę dotychczasową wagę nadawaną ochronie konsumentów w linii orzeczniczej Trybunału Sprawiedliwości UE jak i działalności legislacyjnej Instytucji Europejskich, bez wątplenia dobro konsumentów jest wartością, które powinno być nadrzędne dla Unijnego prawodawcy przy tworzeniu nowego projektu Dyrektywy. Z tego powodu wzywamy do uwzględnienia przedstawionych powyżej uwag, aby uczynić przepisy Dyrektywy o Kredycie Konsumenckim korzystnymi dla europejskiej gospodarki.